

DE GEBOORTE VAN HET VEULEN

De dracht

De gemiddelde drachtlengte van het paard is 340 dagen (11 maanden), met een spreiding van 330 tot 365 dagen. De drachtlengte van pony's wijkt over het algemeen iets af van de drachtlengte van het paard, en ligt tussen de 315 en 350 dagen.

Ook het seizoen is van invloed op de lengte van de dracht: als de merrie in de late winter of het vroege voorjaar uitgerekend is, zal de drachtlengte over het algemeen 5 tot 10 dagen langer zijn.

Vorbereiding

In de aanloop naar de uitgerekende geboortedatum is een goede voorbereiding essentieel.

Tijdens de dracht is het belangrijk voor zowel een goede groei van het veulen in de baarmoeder als een vlotte geboorte dat de merrie een goede lichaamsconditie behoudt. Een regelmatige inspectie van het gebit (1 à 2 maal per jaar), een correct ontwormingsschema, voldoende lichaamsbeweging en het aanbieden van voeding van een goede kwaliteit en hoeveelheid zijn hierbij van belang.

Om het veulen via de biest zoveel mogelijk antistoffen mee te kunnen geven is het verstandig de merrie 4 tot 6 weken voor de uitgerekende partusdatum te laten vaccineren tegen influenza en tetanus. Sommige eigenaren kiezen hiernaast ook voor vaccinatie tegen de door het rhinopneumonie virus veroorzaakte abortus (EHV 1,4). In dat geval moet de merrie in de 5e, 7e en 9e maand van de dracht geënt worden. Ook is de enting alleen zinvol als alle paarden in de directe omgeving correct, dus 2 maal per jaar, gevaccineerd worden.

Het is belangrijk de merrie een aantal weken voor de uitgerekende datum te verplaatsen naar de box waar zij ook zal veulen. Dit geeft haar de gelegenheid antilichamen aan te maken tegen de omgevingskiemen, welke ze vervolgens via de biest door kan geven aan het veulen. De box moet voldoende ruim zijn, licht en schoon, met voldoende bedding.

Als de merrie na inseminatie of de eerste drachtcontrole door de dierenarts dicht is gezet, is het belangrijk dat zij enkele dagen voor de uitgerekende partusdatum open wordt geknipt om inscheuren van de vulva tijdens de geboorte te voorkomen.

Om de merrie rondom de geboorte zo goed mogelijk in de gaten te kunnen houden kan overwogen worden een camera te plaatsen in een hoek van de box. Zo kan de merrie geobserveerd worden zonder haar rust te verstoren. Ook bestaan er verschillende alarmsystemen die de eigenaar waarschuwen op het moment dat de eerste fase van de geboorte begint. Voorbeelden hiervan zijn het Birth Alarm® (een zender aan het halster van het paard) en het Foal-Alert™ Systeem (een zender geplaatst in de vulva van de merrie).

Tekenen van een naderende geboorte (partus)

Het voorspellen van de dag en tijd waarop het veulen geboren zal worden is bij paarden erg lastig, met name door de grote variatie in drachtlengte. Er zijn echter een aantal parameters die ons hierbij kunnen helpen.

Enkele dagen tot weken voor de geboorte zal het uier volschieten en kan men een wax-achtige substantie aan de tepeluiteinden zien (het zogenaamde kegelen). Sommige merries hebben echter een zodanige ontwikkeling van het uier dat zij al voor de geboorte van het veulen biest gaan lekken. Het is verstandig deze biest op te vangen en in te vriezen, zodat het na de geboorte aan het veulen gegeven kan worden. Met de biest verliest de merrie namelijk ook de voor het veulen erg belangrijke antistoffen.

Vanaf enkele dagen voor de uitgerekende geboortedatum kan in de wax-/melkachtige substantie van het uier de concentratie van calcium, natrium en kalium bepaald worden. Op basis van deze waarden kan tot op 1-2 dagen nauwkeurig het moment van veulenen bepaald worden.

In de aanloop naar de geboorte van het veulen zullen de bekkenbanden verslappen om zo het bekken flexibeler te maken, waardoor het veulen gemakkelijker door het bekken zal kunnen passeren. Ook de vulva van de merrie zal verslappen/ontspannen en zwellen, wat met name aan de binnenzijde van de vulva zichtbaar zal zijn.

Bovenstaande tekenen van een naderende geboorte zullen vaak minder duidelijk zichtbaar zijn bij merries die voor de eerste maal veulenen (de zogenaamde maiden mares).

De normale geboorte

Ongeveer 80% van de merries veulenen gedurende de nacht of vroege ochtend, als het rustig is in hun directe omgeving.

De normale geboorte van een veulen verloopt volgens 3 fasen:

Fase I: De voorbereidingsfase

In de eerste fase van de geboorte verandert de ligging van het veulen binnen de baarmoeder van een rugligging naar een buikligging. De baarmoeder zal beginnen samen te trekken, wat ongemak bij de merrie veroorzaakt. De meeste merries zullen in dit stadium verschijnselen van koliek en onrust vertonen: kijken naar de buik, rondjes draaien, staan/liggen/rollen, de staart afhouden, zweten en vaak kleine beetjes plassen. Zodra de merrie dit gedrag gaat vertonen, kunt u de staart bandageren en (het gebied van) de vulva schoonmaken met bijvoorbeeld Spidoxol®. Het eerste stadium kan 30 minuten tot 4 uur duren.

Fase II: De uitdrijvingsfase

De tweede fase van de geboorte begint bij het breken van de waterblaas, waardoor plots 8 tot 15 liter geel gekleurd vruchtwater vrijkomt. De merrie zal duidelijk zichtbaar de buikspieren aan gaan spannen: de actieve buikpers. Als eerste zal een voorhoef van het veulen zichtbaar zijn, waarna de hoef van het andere voorbeentje zal verschijnen, gevolgd door het hoofd. Zodra het neusje van het veulen zichtbaar wordt, zijn de schouders, het breedste deel van het veulen, ter hoogte van het smalste deel van het bekken van de merrie. Dit gedeelte duurt dan ook vaak het langst. Het veulen zal de eerste ademteugen nemen zodra het tweede vlies rond de neus breekt of gebroken wordt. Het passeren van de heupen en achterbenen door het bekken van de merrie gaat over het algemeen erg vlot. Meestal zal de merrie nadat het veulen volledig geboren is blijven liggen om uit te rusten. De navelstreng breekt bij het opstaan van de merrie op een vaste plaats (dichtbij de buik van het veulen, zichtbaar als een witte ring), en hoeft dus niet door de dierenarts of eigenaar gebroken of doorgeknipt te worden. Na het breken van de navelstreng moet u de stomp controleren op het lekken van bloed en/ of urine en het ontstaan van zwelling. Vervolgens is het belangrijk de stomp te ontsmetten, bijvoorbeeld met Betadine® oplossing, maar liefst met Chloorhexidine.

De tweede fase van de geboorte duurt normaal tussen de 20 en 30 minuten.

In de normale situatie zal de merrie na de geboorte aan het veulen ruiken en het beginnen schoon te likken. Om dit proces te vergemakkelijken kunt u het veulen bij het hoofd van de merrie leggen. Ook zullen merrie en veulen geluidjes naar elkaar gaan maken. Het veulen zal binnen 30 minuten na de geboorte in borst- buikligging gaan liggen. Het is van groot belang voor zowel de energievoorziening als de afweer dat het veulen binnen 3 uur staat en drinkt (zie voor meer informatie "Het Pasgeboren Veulen").

Fase III: De nageboortefase

De derde fase van de geboorte is het uitdrijven van de placenta of moederkoek. De placenta zal in de meeste gevallen tussen 15 minuten en 3 uur na de partus afkomen, maar moet zeker binnen 6 uur na de geboorte van het veulen (volledig) afgekomen zijn. Om te voorkomen dat de merrie op de nageboorte gaat staan kan het gedeelte dat reeds zichtbaar is op worden geknoopt of gebonden. Na het volledig afkomen is het belangrijk dat gecontroleerd wordt of de nageboorte compleet en normaal van kleur is.

Mogelijke problemen tijdens de geboorte

De meeste drachten en bevallingen zullen vlot en natuurlijk verlopen, zonder problemen. Er zijn echter een aantal tekenen die een voorbode kunnen zijn van (toekomstige) problemen.

De dracht

Ernstige ziekte of het oplopen van een ernstige verwonding veroorzaken stress bij de drachtige merrie, en dus ook stress bij het ongeborn veulen. In zeldzame gevallen kan dit zelfs leiden tot abortus. Uitvloeiing uit de vagina, een toename in omvang van het uier en het op gang komen van de melkproductie ver voor de uitgerekende partusdatum kunnen symptomen zijn van een op handen zijnde abortus. Het is in dit geval zinvol de levensvatbaarheid van het veulen te laten beoordelen door de dierenarts. Afhankelijk van het stadium van de dracht zal dit ofwel door middel van rectaal onderzoek, ofwel via een echo van de onderzijde van de buik van de merrie gedaan kunnen worden.

De geboorte

Fase II

Normaal begint de tweede fase van de geboorte met het breken van de waterblaas. In zeldzame gevallen komt het voor dat dit niet gebeurt. In plaats van de hoefjes van de voorbenen van het veulen zal een donkerrode blaas zichtbaar worden in de vulva, een indicatie dat de nageboorte al aan het loslaten is. Hierdoor kan een tekort aan zuurstof ontstaan bij het veulen, met vaak ernstige gevolgen. Het is daarom van zeer groot belang dat u deze blaas direct kapot maakt en de dierenarts op de hoogte brengt.

Ook kan het gebeuren dat de merrie de symptomen van de eerste fase goed doorloopt, en dat men het vruchtwater ziet vrijkomen, maar dat vervolgens geen lichaamsdelen van het veulen zichtbaar worden. Ook in dit geval moet u zo snel mogelijk contact opnemen met de dierenarts. Tot deze arriveert kan de merrie aan de hand worden gestapt, om zo verdere complicaties te voorkomen.

Fase III

Als blijkt dat de nageboorte niet compleet is of afwijkend van kleur (groen/ bruin in plaats van roze/ rood), is het belangrijk om contact op te nemen met de dierenarts. Het niet volledig afkomen van de nageboorte kan namelijk leiden tot een ontsteking van de baarmoeder met ernstige ziekte van de merrie als gevolg. Als de nageboorte afwijkend van kleur is kan dit een aanwijzing zijn voor een ontsteking, wat zowel voor merrie als veulen vervelende consequenties kan hebben. Bij zowel het niet volledig afkomen van de nageboorte als een afwijkende kleur zal de baarmoeder een aantal maal gespoeld moeten worden, en zal de merrie behandeld worden met verschillende medicamenten.

